

УДК 657

В. Р. Голик, аспірант

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

**УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ДІЄВИЙ РЕЗЕРВ ПОЛІПШЕННЯ
ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА****В. Р. Голик**, аспирант

Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана, г. Киев, Украина

**УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ УЧЕТ КАК ДЕЙСТВЕННЫЙ РЕЗЕРВ УЛУЧШЕНИЯ
ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ****Holyk VasyI**, PhD student

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

**MANAGERIAL ACCOUNTING AS AN EFFICIENT RESERVE
TO IMPROVE THE FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE**

У процесі дослідження виявлено, що умови ринкового господарювання змушують керівництво підприємств до пошуку шляхів поліпшення їх фінансового стану. У цьому контексті управлінський облік виступатиме допоміжним чинником впливу, за сприяння якого прийматимуться адекватні й виважені рішення для підвищення результативності функціонування господарюючого суб'єкта. Зауважено, що задіяння управлінського обліку сприятиме передусім збільшенню майнового потенціалу, який забезпечує процес функціонування будь-якого підприємства, підвищенню платоспроможності як вагомому індикатору його фінансової безпеки, а також прибутковості як головної мети діяльності. Водночас дієвість управлінської системи залежить від достовірної інформації про діяльність підприємства, оскільки наявність інформації про чинники впливу на забезпечення ефективного функціонування господарюючого суб'єкта дає можливість прослідкувати злагодженість роботи його структурних підрозділів, виявляти недоліки й резерви поліпшення його фінансового стану.

Ключові слова: управлінський облік; фінансовий стан підприємства; управлінські рішення; фактори впливу; достовірність і своєчасність інформації.

В процессе исследования выявлено, что условия рыночного хозяйствования заставляют руководство предприятий заниматься поиском путей улучшения их финансового состояния. В этом контексте управленческий учет выступает вспомогательным фактором влияния, при помощи которого будут приниматься адекватные и взвешенные решения для повышения результативности функционирования хозяйствующего субъекта. Отмечено, что задействование управленческого учета будет способствовать прежде всего увеличению имущественного потенциала, который обеспечивает процесс функционирования любого предприятия, повышению платежеспособности как весомого индикатора его финансовой безопасности, а также доходности как главной цели деятельности. В то же время действенность управленческой системы зависит от достоверной информации о деятельности предприятия, поскольку владение информацией о факторах влияния на обеспечение эффективного функционирования хозяйствующего субъекта дает возможность проследить слаженность работы его структурных подразделений, выявлять недостатки и резервы улучшения его финансового состояния.

Ключевые слова: управленческий учет; финансовое состояние предприятия; управленческие решения, факторы влияния; достоверность и своевременность информации.

In the course of the study, it has been found that the conditions of the market economy force management of enterprises to search for ways to improve the financial situation, to form financial potential and to provide the necessary level of financial resources in order to fulfil financial obligations in the process of activity. It has been emphasized on the multidimensionality of tasks of managerial accounting, implementation of which in aggregate has a synergistic effect since information data of the results of this accounting have a systemic nature, expanding the potential factors of influence on making of managerial decisions in the process of enterprise activity and planning of the prospects for its development. It has been noted that information data for management structures should be accurate and timely since effectiveness of the managerial decision will depend on quality of such information. It has been determined the measures aimed at improving the financial condition of the company in the conditions of crisis management, financial instability and need to form its financial potential, among which the main ones are elimination of external factors of bankruptcy; regulation of the level of unfinished production; transfer of low-value assets to high-turnover; adoption of local measures to improve financial state; creation of a stable financial base. It has been noted that involvement of managerial accounting will, first of all, increase in property potential, which ensures the process of functioning of any enterprise, increase in solvency as a powerful indicator of its financial security, as well as profitability as the main goal of the activity.

Keywords: managerial accounting; financial state of the enterprise; managerial decisions; factors of influence; reliability and timeliness of information.

Постановка проблеми. Нині трансформаційні зміни в економічній системі набувають характеру перманентності, а процеси й явища – нестабільності. У таких умовах виникає необхідність пошуку резервів і сучасних підходів до забезпечення ефективності власної діяльності й поліпшення фінансового стану будь-якого підприємства. Умови ринкового господарювання змушують керівництво підприємства,

поряд з пошуком шляхів поліпшення його фінансового стану, формувати фінансовий потенціал і забезпечувати необхідний рівень фінансових ресурсів з метою виконання фінансових зобов'язань у процесі діяльності.

У такому контексті управлінський облік виступатиме допоміжним фактором впливу, за сприяння якого прийматимуться адекватні й виважені рішення для підвищення результативності функціонування господарюючого суб'єкта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні підходи до формування управлінського обліку з метою підвищення ефективності функціонування й окреслення шляхів поліпшення фінансового стану, підвищення фінансової та економічної стійкості підприємств у сучасних економічних умовах господарювання обґрунтовано в працях таких науковців, як О. Ареф'єва, Д. Городинська [1], В. Биба та Ю. Матюшіна [2], В. Бугай, В. Омельченко [3], О. Колодізєв, К. Нужний [4], Н. Корнєва, В. Шаповалова [5], І. Ладунка, Є. Кучеренко [6], Т. Обущак [7].

Необхідність формування системи бухгалтерського обліку обґрунтовують В. Биба та Ю. Матюшіна, зауважуючи, що у вітчизняній бухгалтерській періодиці вже більше 10 років активно обговорюється тема управлінського обліку, проте на практиці лише деякі підприємства впровадили облік з метою управління, а решта використовують аналітичні дані фінансової бухгалтерії [2, с. 61]. При цьому багато науковців вважають [7; 5, с. 58], що фінансовий стан підприємства потребує систематичного й всебічного оцінювання з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу, оскільки є однією з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства. Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих затримок у постачанні, виробництві та реалізації продукції, до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності господарюючого суб'єкта. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці – за низку періодів, дасть змогу визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та способи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Щоб грамотно керувати виробництвом, активно впливати на формування показників господарської і фінансової діяльності з метою поліпшення його фінансового стану, як вважають І. Ладунка та Є. Кучеренко, доцільним є здійснення прогнозування і моніторингу, що входить до компетенції системи управлінського обліку [6, с. 188].

Сучасні підходи до обґрунтування управлінського обліку як вагової складової забезпечення ефективного функціонування підприємства і поліпшення його фінансового стану потребують додаткових досліджень.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зумовлюється необхідність формування оптимальних підходів для забезпечення дієвості управлінського обліку як вагового резерву підвищення результативності фінансової діяльності підприємства.

Метою дослідження є виявлення підходів до впровадження управлінського обліку, спрямованого на поліпшення фінансового стану підприємства в умовах трансформаційних змін в економіці країни.

Виклад основного матеріалу. Змінність екзогенних та ендогенних умов сучасного господарювання потребує постійного оцінювання фінансово-економічного стану підприємства з метою його підтримання на належному рівні й забезпечення конкурентоспроможності та прибутковості суб'єкта господарювання. Визначити рівень фінансової конкурентоспроможності будь-якого підприємства можна завдяки інформації про його фінансовий стан, який поєднує комплекс взаємозалежних і взаємозумовлених складових системи фінансових відносин у процесі забезпечення ефективного функціонування підприємства. Ваговою складовою управлінської системи підприємства виступає облік, функціональною ознакою якого є збір і обробка

багатогранних видів інформаційних матеріалів, зокрема виробничо-комерційного, фінансового характеру, забезпечуючи управлінські структури даними про фінансовий стан підприємства і його функціонування в цілому.

Окремі науковці наголошують на тому, що однією з причин кризового стану вітчизняних підприємств є неналежне виконання фінансовими службами покладених на них функцій, зокрема відсутність гнучкого фінансового планування та аналізу, управління ризиками та несвоєчасне виявлення фінансової нестабільності [5, с. 57]. Зазначені причини, на нашу думку, можна усунути завдяки дієвій системі управління на основі врахування інформаційних даних управлінського обліку. Така інформація є необхідною, оскільки дає можливість керівництву, управлінським структурам і менеджерам організації приймати виважені управлінські рішення для забезпечення прибутковості й формування стратегії розвитку підприємства на перспективу.

У процесі дослідження виявлено, що основними завданнями управлінського обліку в напрямі поліпшення фінансового стану підприємства передусім є [6]:

- облік наявності й руху матеріальних, фінансових і трудових ресурсів та надання відповідної інформації про них менеджерам;
- облік витрат і доходів, а також відхилень по них від встановлених норм, стандартів і калькуляцій по підприємству загалом, структурним підрозділам, центрам відповідальності, технологічним рішенням тощо;
- розрахунок різних показників фактичної собівартості продукції (робіт, послуг) і відхилення їх від нормативних та планових показників (повної виробничої собівартості, неповної виробничої собівартості, собівартості реалізованої продукції тощо);
- визначення фінансових результатів діяльності окремих структурних підрозділів за центрами відповідальності, новими технологічними рішеннями, реалізованими виробами, виконаними роботами та наданими послугами;
- контроль і аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, його структурних підрозділів та інших центрів відповідальності;
- планування фінансово-господарської діяльності підприємства загалом, його структурних підрозділів та інших центрів відповідальності;
- прогнозування й оцінка прогнозу (надання висновку про вплив очікуваних у майбутньому подій на основі аналізу минулих подій та їх кількісна оцінка для цілей планування);
- складання управлінської звітності й надання її управлінському персоналу та спеціалістам для управління виробництвом та прийняття рішень на перспективу.

Водночас головним завданням оцінювання фінансового стану підприємства є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, прийняття управлінських рішень для поліпшення фінансового стану підприємства та уникнення його банкрутства [6, с. 187].

Вищезазначене підтверджує багатогранність завдань управлінського обліку, реалізація яких у сукупності має синергійний ефект, оскільки інформаційні дані результатів зазначеного обліку носять системний характер, розширюючи потенційні фактори впливу на прийняття управлінських рішень у процесі діяльності підприємства та плануванні перспектив його розвитку. Треба зауважити, що інформаційні дані для управлінських структур, повинні бути достовірними та своєчасними, оскільки від якості такої інформації залежатиме результативність прийнятого управлінського рішення.

У науковій літературі виокремлено заходи щодо поліпшення фінансового стану підприємства в умовах кризового господарювання, фінансової нестабільності та необхідності формування його фінансового потенціалу. Передусім це стосується [7]:

- усунення зовнішніх факторів банкрутства, удосконалення поточного календаря фінансового документа, у якому докладно відображається грошовий обіг підприємства;

- *регулювання рівня незавершеного виробництва*, переведення низькооборотних активів до високооборотних;

- *вживання локальних заходів з поліпшення фінансового стану*, в тому числі забезпечення фінансового становища підприємства в середньостроковій перспективі, яке виявляється у стабільному надходженні виручки від реалізації, достатньому рівні ліквідності активів, підвищенні рентабельності продукції, установленні призупинення штрафних санкцій за прострочену кредиторську заборгованість, забезпеченні достатності фінансових ресурсів для покриття нових поточних зобов'язань; поступовому погашенні старих боргів, скороченні витрат до мінімально допустимого рівня, проведенні енерго- і ресурсоощадних заходів;

- *створення стабільної фінансової бази*, що зумовлює забезпечення стійкого фінансового становища підприємств у довгостроковій перспективі, створення оптимальної структури балансу та фінансових результатів, стійкості фінансової системи підприємства до несприятливого зовнішнього впливу.

Пріоритетними функціональними складовими, як вважають науковці [5, с. 58; 4, с. 53-59], і з думкою яких ми погоджуємося, є саме внутрішні чинники, які класифікуються за функціональними ознаками, зокрема фінансовою, виробничою, кадровою, маркетинговою, інвестиційною та управлінською.

Як засвідчують дослідження, вказані вище заходи доцільно підсилити саме управлінською складовою, оскільки управління, як ми зазначали, виступає основою стратегії і перспектив розвитку підприємства, повинно базуватися на грамотному прийнятті управлінських рішень щодо формування фінансового потенціалу й забезпечення необхідними фінансовими ресурсами підприємства. Задіяння управлінського обліку сприятиме: збільшенню майнового потенціалу, який забезпечує процес функціонування будь-якого підприємства; підвищенню платоспроможності, як вагомому індикатора його фінансової безпеки, а також прибутковості як головної мети діяльності. При цьому запровадження системи управлінського обліку і прийняття за її результатами виважених управлінських рішень відповідно до екзогенних та ендогенних впливів формуватиме можливість протистояння та попередження негативних кризових явищ та ситуацій, що супроводжують процес діяльності суб'єкта господарювання.

Взагалі поліпшення фінансового стану підприємства, забезпечення його фінансової стійкості та зростання прибутковості зумовлюється необхідністю впровадження управлінського обліку, який поєднуватиме системний підхід до:

- формування необхідної інформації про результати функціонування підприємства загалом;

- оцінювання і моніторингу діяльності підрозділів підприємства;

- постійного контролю за виконанням завдань, доведених до підрозділів підприємства управлінськими структурами і менеджерами;

- підбиття підсумків процесу управління з метою виявлення недоліків, можливих упущень та виявлення резервів поліпшення фінансового стану підприємства;

- розроблення стратегії розвитку суб'єкта господарювання з урахуванням його ресурсних і потенційних можливостей тощо.

Отже, дослідження підтвердило, що дієвим резервом поліпшення фінансового стану підприємства виступає управлінський облік як звітна інформація для прийняття адекватних управлінських рішень.

Висновки і пропозиції. Фінансове забезпечення й підвищення ефективності господарювання значною мірою залежить від формування результативної управлінської системи на підприємстві. Дієвість такої системи залежить від достовірної інформації про діяльність підприємства, оскільки володіння інформацією про чинники впливу на забезпечення ефективного функціонування господарюючого суб'єкта дає можливість прослідковувати злагодженість роботи його структурних підрозділів, виявляти недоліки і резерви поліпшення його фінансового стану. При цьому

управлінський облік відіграє вагомий роль, оскільки, узагальнюючи і систематизуючи інформаційний матеріал про діяльність підприємства, уможливорює оперативне реагування на змінність ситуації і швидке прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Ареф'єва О. В., Городинська Д. М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 8 (86). С. 83–90.
2. Биба В. В., Матюшина Ю. І. Система управлінського обліку: сутність, завдання та етапи впровадження. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 60–62. URL: www.economy.in.ua.
3. Бугай В. З., Омельченко В. М. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. *Держава та регіони*. 2008. № 1. С. 34–39.
4. Колодізєв О., Нужний К. Теоретичні аспекти управління економічною стійкістю підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2008. № 1(16). С. 53–59.
5. Корнєва Н. О., Шаповалова В. О. Шляхи поліпшення фінансового стану підприємств. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки*. 2013. Вип. 5.1. С. 55–60. URL: http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/16_13.pdf.
6. Ладунка І. С., Кучеренко Є. А. Шляхи поліпшення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 5. С. 185–188.
7. Обущак Т. А. Сутність фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 9. С. 92–98.

References

1. Arefieva, O. V., Horodynska, D. M. (2008). Ekonomichna stiikist pidpriemstva: sutnist, skladovi ta zakhody z yii zabezpechennia [Economic stability of the enterprise: the essence, components and measures for its provision]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, 8 (86), 83–90 [in Ukrainian].
2. Byba, V. V., Matiushina, Yu. I. (2015). Systema upravlinskoho obliku: sutnist, zavdannia ta etapy vprovadzhenia [Management accounting system: the nature, objectives, and implementation stages]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 1, 60–62. Retrieved from www.economy.in.ua.
3. Buhai, V. Z., Omelchenko, V. M. (2008). Analiz ta otsinka finansovoi stiikosti pidpriemstva [Analysis and assessment of financial sustainability of the enterprise]. *Derzhava ta rehiony – State and Regions*, 1, 34–39 [in Ukrainian].
4. Kolodiziev, O., Nuzhnyi, K. (2008). Teoretychni aspekty upravlinnia ekonomichnoiu stiikisti pidpriemstva [Theoretical aspects of management of economic stability of the enterprise]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Herald*, 1 (16), 53–59 [in Ukrainian].
5. Kornieva, H. O., Shapovalova, V. O. (2013). Shliakhy polipshennia finansovoho stanu pidpriemstv [Ways to improve the financial situation of enterprises]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnogo universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Seriya: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of National University of Nicholas V. Sukhomlinsky. Series: Economic Science*, 5.1, 55–60. Retrieved from http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/16_13.pdf.
6. Ladunka, I. S., Kucherenko, Ye. A. (2016). Shliakhy polipshennia finansovoho stanu pidpriemstv v suchasnykh ekonomichnykh umovakh [Ways to improve the financial condition of businesses in today's economy]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, 5, 185–188 [in Ukrainian].
7. Obushchak, T. A. (2007). Sutnist finansovoho stanu pidpriemstva [The essence of the financial state of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, 9, 92–98 [in Ukrainian].

Голик Василь Романович – аспірант кафедри бухгалтерського обліку, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (вул. Черешнева, 21, м. Ужгород, 88000, Україна).

Голик Василий Романович – аспірант кафедри бухгалтерського учета, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (ул. Черешневая, 21, г. Ужгород, 88000, Украина).

Holyk Vasyly – PhD student of Accounting Department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (21 Cheresheva Str., 88000, Uzhhorod, Ukraine).

E-mail: vasya.holyk.uz@gmail.com